

МЕХАНІЗМИ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ ПРОГРЕСИВНИХ ВИРОБНИЧО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЛАНЦЮЖКІВ У М'ЯСОПРОДУКТОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ ЛЬВІВЩИНИ

Подано сучасні фінансово-економічні механізми регуляторної та ринкової підтримки м'ясопродуктового підкомплексу АПК Львівської області у контексті реалізації прогресивних виробничо-технологічних ланцюжків. Останні зорієнтовані на максимально ефективне використання природно-кліматичного та соціально-економічного потенціалу сільськогосподарської сфери області через застосування так званих замкнених продуктових циклів.

Постановка проблеми. Сільське господарство належить до однієї із найбільш пріоритетних сфер національної економіки України. Цьому сприяють насамперед географічні, кліматичні та природно-ресурсні особливості країни, які створюють сприятливе підґрунтя для прогресування практично усіх галузей рослинництва і тваринництва. Проте розвитку аграрно-промислового сектора неможливо досягти винятково спираючись на природно-кліматичні переваги держави без залучення сучасних фінансово-економічних, організаційних, адміністративно-правових та інших механізмів державного регулювання.

По суті, сучасний аграрно-промисловий комплекс України є пережитком колишньої командно-адміністративної системи, у якій розвиток досліджуваної сфери розглядали насамперед через призму невичерпного природного багатства та корисних властивостей природи. При цьому основними інструментами державної підтримки АПК слугували: державне ціноутворення, обмеження імпорту та маніпулювання обсягами експорту, штучне регулювання попиту та пропозиції через формування державного резерву, стимули соціалістичного змагання й вимоги централізованого планування.

Входження нашої країни у ринковий простір потребує переосмислення багатьох економічних постулатів поступу національної економіки і насамперед її сільськогосподарської сфери. Аграрно-промисловий комплекс завжди характеризувався необхідністю часткового державного регулювання, як соціально-економічна субстанція, що безпосередньо і найбільше впливає на продовольчу, а відтак на економічну безпеку країни. Причому ступінь державного впливу на функціонування АПК залежить від існуючої продовольчої ситуації, а також прогнозів соціального та економічного розвитку держави. Однак сьогодні регуляційна роль органів центральної та місцевої влади визначається не тільки внутрішньою політикою країни, але й кон'юктурою світового ринку продовольчих товарів, її статусом та впливовістю у межах міжнародних економіко-політичних утворень і організацій.

Відштовхуючись від зазначеного, цілком вірогідною можна вважати думку про те, що первісним критерієм побудови механізму державної підтримки АПК є стратегія макроекономічного розвитку, побудована з урахуванням вимог міждержавної економічної співпраці та глобалізації світогосподарських проце-

сів. Не беручи до уваги тенденції розвитку інших країн та їх об'єднань, неможливо забезпечити формування далекоглядної державної політики стимулювання основних галузей і сфер національної економіки, які спроможні гарантувати її конкурентоспроможність і перспективність у довгостроковому часовому ласі. А вже через це сумнівними виглядають і регіональні програми соціально-економічного прогресу, як похідні й залежні від діяльності центральної влади.

На нашу думку, з метою уніфікації державної та регіональних політик розвитку економічних відносин, нині назріла нагальна потреба у соціально-економічній типології регіонів України за галузевою ознакою. Суть цього заходу полягає у визначенні економічного статусу кожного із регіонів, виходячи із ступеня пріоритетності сфер і галузей регіональної економіки у контексті їхньої частки у створенні валового продукту та впливу на формування перспектив розвитку конкретної території чи адміністративно-територіальної одиниці. Вважаємо, що вибір галузевих пріоритетів регіонального поступу міг би створити підґрунтя для розроблення програм стимулювання визначених галузей і сфер економічної діяльності як на рівні центральних, так і на рівні місцевих органів державної влади.

Безумовно, сьогодні навіть без проведення масштабних наукових досліджень можна визначити економічний статус будь-якого регіону України. Для прикладу, Донбас є гірничовидобувним і металургійним центром, для південних областей більш притаманним є сільське господарство і зокрема рослинництво, провідною галуззю регіональної економіки АР Крим є рекреація й туризм. Проте ідентифікація найбільш перспективних галузей і сфер діяльності є не найважливішою стадією регіональної типології, складнішим процесом потрібно вважати формування уніфікованих програм розвитку регіонів, які містили б елементи державної підтримки та спеціальні заходи, розроблені місцевими органами влади й спрямовані на підвищення фінансово-економічних показників профільних галузей економіки регіону.

Тобто, визнаючи певну область чи регіон, наприклад аграрно спрямованим, держава повинна забезпечити створення галузевої програми розвитку, у якій передбачити не лише декларативні, але й цілком прикладні засоби впливу на організацію аграрно-промислових відносин у цій територіальній чи адміністративно-територіальній одиниці, які б характеризувалися б прогресивністю та економіко-правовою підтримкою. Далі на базі такої програми мали б формуватися регіональні стратегії розвитку базових галузей.

Первинний характер державного регулювання відносно стратегії у масштабі регіону пояснюється централізацією національної економічної системи. Центральна влада наділена більш вагомими фінансовими та правовими повноваженнями, а відтак може і повинна задавати напрямок і темпи галузевого розвитку. Водночас, територіальні органи управління зобов'язані забезпечувати співфінансування й додатковий адміністративно-правовий та організаційний супровід. Саме у такий спосіб галузева типологія регіонів здатна посприяти їхньому розвитку й формуванню стійкого економічного статусу, який визначатиме роль цього територіального утворення у внутрідержавній та міжнародній економічній, соціальній і політичній кооперації.

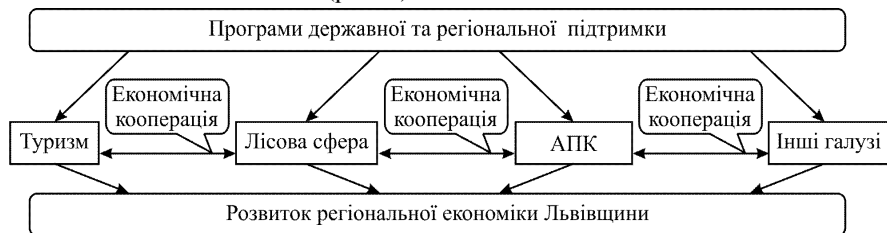
¹ Наук. керівник: проф. П.М. Гарасим, д-р екон. наук

Метою наукової роботи є пошук дієвих методів фінансової підтримки виробничо-технологічних процесів у м'ясопродуктовому підкомплексі АПК Львівської області.

Аналіз останніх публікацій. Питання фінансового забезпечення м'ясопродуктового підкомплексу регіонального АПК відзначаються своєю актуальністю, що підтверджується істотним науковим доробком вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як: В. Весель-Меселяк, Д. Олійник, М. Одінцов, О. Мазуренко, О. Москаль, П. Гарасим, П. Пуцентейло, П. Саблук, Р. Логоша. При цьому прогресування ринкових відносин вимагає подальшого удосконалення діючих і пошуку нових підходів до реалізації виробничо-господарської діяльності аграрними формуваннями м'ясопродуктового профілю.

Результати дослідження. Відштовхуючись від наведених вище аспектів досліджуваної проблематики, охарактеризуємо Львівську область як територіальне утворення й економічну систему з метою визначення її галузевих пріоритетів. У цьому випадку Львівщину цілком певно можна визнати аграрно-промисловим регіоном України. Безумовно, окрім агрогосподарства, в області розвиваються й інші сфери та галузі економіки, проте саме АПК формує значну частку валового регіонального продукту, особливо після падіння обсягів виробничо-економічної діяльності багатьох індустріальних підприємств. Крім цього, Львівщина володіє усіма промислово-економічними атрибутами для того аби розвивати виключно у межах області повноцінний аграрно-промисловий комплекс.

Визначення економічного статусу Львівської області як аграрно-промислового регіону обґрунтовується ще й тим, що іншими важливими галузями економіки Львівщини є лісове господарство й туризм. Стосовно лісової сфери, то у деяких випадках її розглядають як структурний елемент АПК. Йдеться про використання лісових насаджень для захисту посівів та вирощування продукції рослинництва. Що ж до туризму, то аграрна сфера як мінімум не перешкоджає його розвитку, а подекуди і стимулює, якщо йдеться про сільський туризм, зелений туризм тощо. Таким чином формування потужного регіонального АПК Львівщини повністю виправдовує себе з огляду на обґрунтовану можливість комплексного взаємодоповнюваного розвитку основних галузей територіальної економічної системи області (рис. 1).

Рис. 1. Розвиток Львівщини у контексті економічної кооперації між базовими галузями регіонального господарства

Зазначимо те, що аграрно-промисловий комплекс Львівської області охоплює сировинну, переробну та обслуговуючі галузі. Основою галузевої структури регіонального АПК є сільськогосподарське виробництво, яке спеці-

алізується на вирощуванні цукрових буряків, льону-довгунця, зернових культур, продукуванні яловичини, м'яса птиці тощо. У функціональному плані за критерієм обсягів виробничо-економічної діяльності в межах аграрного виробництва області переважає тваринництво (близько 60 % валової агропродукції).

Тваринництву Львівщини притаманні здебільшого м'ясопродуктовий та молоко-продуктовий напрями. Причому м'ясопродуктове виробництво області ґрунтується здебільшого на скотарстві й свинарстві. Допоміжними галузями є птахівництво, вівчарство, бджільництво, ставкове рибальство, шовківництво. М'ясопродуктовий підкомплекс регіонального АПК Львівщини представлений фактично у всіх територіальних зонах області. Зокрема суб'єкти господарювання м'ясопродуктового профілю здійснюють діяльність у гірсько-карпатській, рівнинній і приміській зонах, що свідчить про наявність істотного потенціалу для розвитку м'ясопродуктового виробництва. Тим більше можна говорити про прогресивність зазначеного функціонального підкомплексу АПК Львівщини з огляду на наявність налагодженої м'ясопереробної інфраструктури та харчової промисловості. М'ясна галузь за своєю географією повністю забезпечує потреби області, адже представлена суб'єктами господарювання у найбільших її містах, таких як Львів, Стрий, Дрогобич, Борислав, Золочів та інших [1].

Як за розміщенням продуктивних сил, так і за іншими суспільно-економічними та природно-кліматичними факторами м'ясопродуктовий підкомплекс АПК Львівщини можна вважати потенційним виробничо-економічним гегемоном регіону, на ряду із суміжним молоко-продуктовим підкомплексом. Поряд із тим м'ясопродуктове виробництво сьогодні характеризується доволі суперечливими тенденціями. На противагу безперечної його перспективності виступає процес падіння поголів'я великої рогатої худоби.

Як відомо, досить вагому роль у вирощуванні худоби у Львівській області відіграють сільські фермерські домогосподарства. У теперішніх умовах останні фактично відмовляються її утримувати. Причиною цього є відсутність матеріальної зацікавленості, що є результатом недієвої дотаційної політики з боку органів центральної та місцевої влади, а також цінового диспаритету на ринку м'ясної продукції. Зауважимо, що якщо процеси дотування фермерських домогосподарств гальмуються через дефіцит коштів державного та місцевих бюджетів, а це можна вважати доволі об'єктивним фактором у час економічних трансформацій, то ціновий дисбаланс є продуктом засилля м'ясопродуктового ринку різного роду посередниками. Ті, водночас, штучно накручують додану вартість і маніпулюють кон'юнктурою м'ясопродуктового ринку так, що фермерські господарства, будучи безпосередніми виробниками м'ясної сировини, у кінцевому результаті отримують найменшу економічну вигоду [2, с. 120-124].

Наведене зводить до думки про те, що сьогодні державна та регіональна стратегії розвитку АПК Львівщини мають бути націлені на підтримку як аграрних технологій, так і господарюючих одиниць, зайнятих відгодівлею великої рогатої худоби, свиней та птиці. Причому вирощування свійських тварин з метою виробництва м'ясної сировини ми пропонуємо поділити на два сегменти: діяльність сільських домогосподарств та діяльність середніх і великих фермерських господарств. Саме на основі поданої диференціації і повинні формуватися програми державної та регіональної підтримки.

Якщо йдеться про м'ясопродуктове виробництво, яке здійснюється сільськими домогосподарствами, то тут основним індикатором розвитку галузі повинен слугувати показник чисельності поголів'я великої рогатої худоби. До уваги не доцільно брати показники, які відображають приріст свиней та птиці, адже зазначені тварини, як правило, не виконують промислової функції у домашніх господарствах, а вирощуються для власних потреб. З огляду на сказане, головна місія органів центральної та місцевої влади щодо стимулювання розвитку дрібного сільського м'ясопродуктового виробництва повинна полягати у фінансовому заохоченні домогосподарств, які відповідають певним критеріям. Зауважимо, що підтримка сільських домогосподарств може мати подвійний економічний ефект. По-перше, це буде сприяти розвитку м'ясопродуктового підкомплексу регіонального АПК, по-друге, матеріальну вигоду отримають самі домогосподарства, а це, водночас, забезпечить розвиток українського села, до певної міри зняття проблеми безробіття та підвищення добробуту селян.

У цьому контексті ми пропонуємо здійснити розроблення та впровадження бюджетних програм підтримки сільських фермерських домогосподарств із застосуванням механізму співфінансування за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів. Йдеться про виплату дотацій сільським домогосподарствам за вирощування певного поголів'я великої рогатої худоби. Вважаємо, що реципієнтами фінансових ресурсів, акумульованих у межах реалізації таких програм, могли б стати сільські домогосподарства, які утримують не менше трьох голів великої рогатої худоби протягом не менше ніж двох років із наступним підвищенням першого критерію до чотирьох голів. Контроль за дотриманням домогосподарствами параметрів запропонованої програми могли б проводити територіальні управління агропромислового розвитку на основі даних, отриманих від ветеринарних служб.

Як показує практика, найбільш дієвими бюджетними програмами в АПК є ті, що відзначаються найменшою кількістю суб'єктів управління, тобто найпростішою конфігурацією мережі розпорядників бюджетних коштів. У разі наведеної вище програми вплив адміністративних перешкод практично нівелюється, адже саме по собі проведення аналізу та визначення отримувачів бюджетних коштів не потребує від останніх будь-яких зусиль, так само як і механізм виплати.

На думку багатьох учених-економістів, сьогодні програми державної підтримки приросту поголів'я великої рогатої худоби є одними і найбільш актуальними. Проте їхній вплив на розвиток саме м'ясопродуктового підкомплексу регіонального АПК Львівщини назвати оптимальним важко. Пояснюється це тим, що сільські домогосподарства, сподіваючись отримати державну дотацію за наведеними вище критеріями запропонованої нами програми, будуть утримувати потрібну чисельність поголів'я худоби не з метою м'ясопродуктового, а швидше молоко-продуктового виробництва. Звичайно, що збільшення поголів'я великої рогатої худоби та обсягів діяльності підприємств молоко-продуктового профілю позитивно впливатиме на розвиток аграрно-промислового комплексу регіону, проте прогрес досліджуваного нами м'ясопродуктового виробництва знаходиться у площині дещо інших заходів, спрямованих на сегмент діяльності середніх і великих фермерських господарств [3, с. 134-137].

Економічна природа заходів державного регулювання м'ясопродуктового підкомплексу регіонального АПК, предметною галуззю яких є виробничо-господарська діяльність великих агровиробників, пов'язана здебільшого із підтримкою прогресивних організаційно-економічних технологій. Обґрунтувати це можна тим, що на відміну від сільських домогосподарств стимулювання конкретних суб'єктів АПК є недоцільним, оскільки може спричинити монополізацію галузевого ринку та порушення умов добросовісної конкуренції [4]. Тому кращим варіантом розвитку масштабного м'ясопродуктового виробництва є економічне заохочення господарюючих одиниць до впровадження сучасних методик і механізмів аграрно-промислового виробництва, наприклад організації замкнених циклів (рис. 2).

Рис. 2. Перспективи розвитку замкненого циклу м'ясопродуктового підкомплексу регіонального АПК Львівщини

Доволі істотною перешкодою поступу аграрно-промислового комплексу Львівської області й зокрема його м'ясопродуктового підкомплексу, є низький виробничо-економічний рівень галузі аграрного машинобудування. Загалом машинобудівна сфера регіональної економіки Львівщини є різноманітною і складною. Вона охоплює автомобільний сегмент, підйомно-транспортне машинобудування, приладобудування, радіоелектронну, верстатобудівну та інструментальну галузі, а також електротехнічну промисловість, виробництво поліграфічних машин, ремонт локомотивів тощо. Однак при цьому машинобудівний комплекс Львівщина ніколи не спеціалізувався на виробництві основних засобів для АПК. Зазначений факт не мав би істотної ваги, зважаючи на наявний машинобудівний потенціал і перспективи виробничої конверсії. Проте сьогоднішній економічний стан суб'єктів машинобудування змушує шукати додаткові ресурси для перезапуску часто збиткового виробництва.

Зважаючи на викладене, нині м'ясопродуктове виробництво Львівщини потребує вагомих інвестиційних вкладень. На думку багатьох економістів, саме інвестиції можуть дати імпульс для розвитку досліджуваного підкомплексу на основі застосування складних виробничо-технологічних циклів. При цьому потрібно зрозуміти, що інвестиційне забезпечення є наслідком, тоді як причиною варто вважати визнання аграрно-промислового статусу Львівської області із наступним розробленням та прийняттям державних і регіональних програм підтримки АПК. Таким способом у межах області можна буде створити належний

інвестиційний клімат, а також забезпечити залучення інших ресурсів фінансового забезпечення агропромислової сфери: бюджетних, страхових, кредитних, податкових тощо [5, с. 45].

Висновки. М'ясопродуктовий підкомплекс аграрно-промислового комплексу Львівської області є потенційно визначальним сектором регіональної економіки. Він відзначається наявністю достатніх об'єктивних і суб'єктивних можливостей, здатних забезпечити економічний розвиток регіону шляхом створення валового продукту, зменшення безробіття, підвищення добробуту селян тощо. Разом із тим, сьогодні м'ясопродуктове виробництво потребує застосування заходів державної підтримки, спрямованих на збільшення поголів'я великої рогатої худоби у дрібних сільських домогосподарствах та організації дієвих виробничо-технологічних циклів у середніх і великих фермерських господарствах. При цьому найбільш дієвими програмами державної підтримки АПК доцільно вважати ті, які базуються на принципах матеріального стимулювання. Під останнім насамперед варто розуміти широке впровадження важелів фінансового забезпечення, використання яких гарантувало б отримання економічних дивідендів у вигляді підвищення показників економічного розвитку територій.

Література

1. Весель-Меселяк В.Я. Методичні рекомендації щодо формування регіональних виробництв у м'ясопродуктовому підкомплексі / В.Я. Весель-Меселяк, О.В. Мазуренко. – К. : Вид-во ННЦ ІАЕ, 2006. – 71 с.
2. Логоша Р.В. Аналіз сучасного стану експорту м'ясної продукції / Р.В. Логоша // Економіка АПК : міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2009. – № 10. – С. 120-124.
3. Пуцентейло П.Р. Концептуальні засади функціонування м'ясопродуктового підкомплексу в системі АПК України / П.Р. Пуцентейло // Вісник Донецького національного університету : зб. наук.-техн. праць. – 2010. – Вип. 1. – С. 134-137.
4. Гарасим П.М. Регіональний м'ясопродуктовий підкомплекс АПК: формування і вдосконалення економічних взаємовідносин : монографія / П.М. Гарасим, С.В. Приймак, М.П. Гарасим. – Львів : Вид-во НВФ "Українські технології", 2009. – 192 с.
5. Одінцов М.М. Моделювання впливу механізму вільного ціноутворення на розвиток м'ясного ринку в умовах кризи / М.М. Одінцов // Економіка АПК : міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2010. – № 5. – С. 45.

Гнилянская О.В. Механизмы финансовой поддержки прогрессивных производственно-технологических цепочек в мясопродуктовом производстве Львовщины

Поданы современные финансово-экономические механизмы регуляторной и рыночной поддержки мясопродуктового подкомплекса АПК Львовской области в контексте реализации прогрессивных производственно-технологических цепочек. Последние ориентированы на максимально эффективное использование природно-климатического и социально-экономического потенциала сельскохозяйственной сферы области через применение так называемых замкнутых продуктовых циклов.

Gnilyanska O.V. Mechanisms of sponsorship of progressive production-technological chainlets in a meat sub-sector of L'viv region

Modern financial and economic regulatory mechanisms and market support of meat production agriculture sub-sector of L'viv region are considered in the article in the context of advanced production technology chains that are oriented to maximize the efficient use of natural and climatic, social and economic potential of the agricultural sector applying the so-called closed food cycles.

УДК 675.2

Доц. Н.Н. Гончарова, канд. екон. наук – Донецький НУ

ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ СОСТОЯНИЯ ДЕБИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТЬЮ И УПРАВЛЕНИЯ ЕЮ

Рассмотрены современные черты формирования информации о дебиторской задолженности. Обоснована ее необходимость и важность для принятия решений и контроля многочисленными группами пользователей. В эволюционном аспекте освещены вопросы сущности, признания, оценки дебиторской задолженности. В разрезе потребностей внутренних пользователей, для целей управления предложена классификация дебиторской задолженности, дифференциация подходов при предоставлении отсрочки и рассрочки платежей. Дан критический анализ используемых в бухгалтерском учете регистров аналитического учета для отражения дебиторской задолженности.

Ключевые слова: дебиторская задолженность, информация, оценка, классификация, анализ, пользователи.

Постановка проблемы. Учетная информация формируется под воздействием объективных и субъективных факторов. Важнейшим объективным фактором является реальная среда, в которой действует хозяйствующий субъект. Среди субъективных факторов – текущие и долгосрочные цели предпринимательства, степень осознания хозяйственной ситуации и глубина понимания ее особенностей, цели и задачи управления, квалификация персонала, включая уровень понимания процесса управления.

Обследование информационных систем предприятий свидетельствует о том, что информация, предназначенная для управления в большинстве случаев не используется или эпизодически используется администрацией предприятия и направлена в основном на удовлетворение нужд внешних пользователей.

Исследования также показали, что часть информации является избыточной, порой не несущей смысловой нагрузки и не способной влиять на принятие решений. В то же время примерно половина необходимой информации отсутствует или запаздывает. Отсутствие информации может привести к значительным экономическим потерям. В целях своевременного принятия управленческих решений данные о хозяйственных явлениях могут понадобиться до того момента, когда все их аспекты станут известны. Тем самым снижается надежность информации. С другой стороны, если представление информации задерживается до выяснения всех аспектов, информация может оказаться чрезвычайно надежной, но потеряет свою уместность.

Отсюда вытекает необходимость повышения требований к таким характеристикам информации, как достоверность, полезность, рациональность. Реализация этих требований предполагает разработку соответствующих подходов к построению информационного фонда бухгалтерского учета, осмысление современных процессов его конструирования.

Как известно, главная цель учета – анализ, интерпретация и использование информации для выявления тенденций развития предприятия, выбора различных альтернатив, принятия управленческих решений. В связи с этим перед учетом стоит задача усилить оперативные и аналитические свойства, предоставить данные для краткосрочных экономических прогнозов. Учет должен в большей степени, чем до сих пор, взаимодействовать с организацией производства, управлением, экономическим анализом.